

Oprávnění zastupovat společnost

Zanikne-li společníku účast ve společnosti, zaniká i jeho oprávnění zastupovat společnost podle § 131a obch. zák., a to i v řízeních, v nichž za společnost již podal žalobu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3677/2012, ze dne 18.9.2014)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatele Dr. S. P., M.B.A., Ph.D., za účasti společnosti E. a. s., se sídlem v T., zastoupené JUDr. M.T., advokátem, se sídlem v T., o vydání listin a poskytnutí informací, vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. 13 Cm 1721/2009, o dovolání navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2012, č. j. 14 Cmo 441/2010-150, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 8. června 2010, č. j. 13 Cm 1721/2009-101, Krajský soud v Českých Budějovicích zastavil řízení co do ve výroku specifikované části (výrok I.), zamítl návrh, jímž se navrhovatel domáhal po společnosti ENVI, a. s. (dříve ENVI, s. r. o., dále též jen „společnost“) vydání kopií ve výroku uvedených listin a poskytnutí tam uvedených informací (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

V záhlaví označeným usnesením Vrchní soud v Praze k odvolání navrhovatele zamítl návrh na přerušení řízení (první výrok), potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadených výrocích II. a III. (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí výrok).

Odvolací soud přisvědčil soudu prvního stupně v závěru, podle kterého je „účelem § 122 odst. 2“ zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), „aby se společníkovi dostalo těch informací o skutečnostech, které jsou podstatné pro jeho postavení ve společnosti a realizaci jeho práv vůči společnosti. Uvedené ustanovení neslouží k tomu, aby si realizací tam zakotveného práva na informace a nahlížení do dokladů společník opatřoval důkazy pro již probíhající spor o náhradu škody“ (který vede za společnost jako její zástupce podle § 131a obch. zák.). „Tento závěr platí o to více za situace, kdy účast navrhovatele ve společnosti, za níž vede spor, již zanikla“.

Shodně se soudem prvního stupně pak odvolací soud uzavřel, že se navrhovatel vydání kopií požadovaných listin nemůže domáhat ani na základě § 66 odst. 2 a § 568 odst. 2 obch. zák., neboť označená ustanovení se na vztah mezi ním (jakožto zákonným zástupcem společnosti podle § 131a obch. zák.) a společností nevztahují.

Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. prosince 2012 (dále též jen „o. s. ř.“), namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení [uplatňuje tak dovolací důvod vymezený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu spatřuje v posouzení následujících otázek:

- 1) Zda § 122 odst. 2 obch. zák. může sloužit k tomu, aby si společník opatřil informace a důkazy, které mu umožní unést břemeno tvrzení a břemeno důkazní v již zahájeném sporu o náhradu škody proti jednatelům společnosti, vedeném za společnost dovolatelem podle § 131a obch. zák.
- 2) Zda se na společníka, který (postupem podle § 131a obch. zák.) podal za společnost žalobu o náhradu škody vůči jednatelům, užije § 66 odst. 2 a 568 odst. 2 obch. zák.
- 3) Zda společník zánikem své účasti ve společnosti „pozbývá aktivní legitimace v podané informační žalobě a potažmo i v žalobě dle § 131a obch. zák.“

Společnost považuje dovolání za nepřipustné, resp. nedůvodné, a navrhuje, aby je Nejvyšší soud odmítl, popř. zamítl.

Nejvyšší soud předesílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého dovolání projednal a rozhodl o něm (do 31. prosince 2012), se podává z části první, čl. II bodu 7 zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku usnesení ve věci samé může být přípustné pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. [o situaci předvídanou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nejde], tedy tak, že dovolací soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam.

Výkladem § 122 odst. 2 obch. zák. se Nejvyšší soud naposledy zabýval v usnesení ze dne 20. května 2014, sp. zn. 29 Cdo 2189/2012 (které je veřejnosti dostupné, stejně jako ostatní dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu, na webových stránkách Nejvyššího soudu), vydaném ve věci, jejímiž účastníky byli i dovolatel a společnost. V citovaném usnesení Nejvyšší soud vysvětlil, že účelem práva na informace o záležitostech společnosti, jakož i práva nahlížet do dokladů společnosti, upraveného v § 122 odst. 2 obch. zák., je umožnit společníku plně realizovat právo podílet se na řízení společnosti s ručením omezeným a kontrole její činnosti podle § 122 odst. 1 obch. zák. Zanikne-li společníku účast ve společnosti s ručením omezeným, zaniká mu i právo podílet se na řízení společnosti a kontrole její činnosti podle § 122 odst. 1 obch. zák. a tudíž i právo na poskytnutí informací o záležitostech společnosti, jakož i právo nahlížet do dokladů společnosti podle § 122 odst. 2 obch. zák. První a část třetí otázky, předestřené dovolatelem, tudíž napadené rozhodnutí zásadně právně významným nečiní.

Zodpovězení druhé otázky může mít význam pro posouzení projednávané věci pouze tehdy, trvá-li dovolateli právo zastupovat společnost podle § 131a obch. zák. v dříve zahájených řízeních i poté, kdy zanikla jeho účast ve společnosti. Jelikož Nejvyšší soud tuto (dovoláním taktéž otevřenou) otázku dosud neřešil, shledává dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. k jejímu zodpovězení.

Podle § 60 odst. 1 věty první obch. zák. podíl představuje účast společníka ve společnosti a z ní plynoucí práva a povinnosti.

Podle § 114 odst. 1 téhož zákona obchodní podíl představuje účast společníka na společnosti a z této účasti plynoucí práva a povinnosti. Jeho výše se určuje podle poměru vkladu společníka k základnímu kapitálu společnosti, nestanoví-li společenská smlouva jinak.

Podle § 131a odst. 1 obch. zák. je každý společník oprávněn podat jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednatelem, který odpovídá společnosti za škodu, kterou jí způsobil, a žalobu o splacení vkladu proti společníkovi, který je v prodlení se splacením vkladu. Jiná osoba než společník, který žalobu podal, nebo osoba jím zmocněná nemůže v řízení činit úkony za společnost nebo jejím

jménem.

Ustanovení § 131a odst. 1 obch. zák. upravuje jedno z práv společníků, plynoucích z účasti ve společnosti ve smyslu § 60 odst. 1, resp. § 114 odst. 1 obch. zák. Jak Nejvyšší soud vysvětlil v rozsudku ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 2004, pod číslem 57, bylo do obchodního zákoníku začleněno (novelou provedenou zákonem č. [142/1996](#) Sb.) za účelem realizace jedné ze zásad, na kterých tento zákon spočívá (§ 1 odst. 2 obch. zák.), a to zásady ochrany společnosti a jejích společníků před zneužitím postavení statutárního orgánu společnosti. Společník v takovém řízení vystupuje jako zákonný zástupce společnosti (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. září 2010, sp. zn. 29 Cdo 2308/2009).

Zanikne-li společníku jeho účast ve společnosti podle § 148 obch. zák., přestává být společníkem a jeho obchodní podíl přechází na společnost (§ 148 a § 113 odst. 5 obch. zák.). Spolu se zánikem účasti (pozbytím obchodního podílu) pak společník zásadně ztrácí i práva, vtělená do obchodního podílu (srov. výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 2189/2012). Uvedený závěr platí i pro právo zastupovat společnost v řízeních podle § 131a odst. 1 obch. zák. Jinými slovy zanikne-li společníku účast ve společnosti, zaniká i jeho oprávnění zastupovat společnost podle § 131a obch. zák., a to i v řízeních, v nichž za společnost již podal žalobu.

Obava dovolatele, že v takovém případě by mohli jednatelé zabránit projednání žaloby tím, že dosáhnou zániku účasti dotčeného společníka ve společnosti, není na místě. Jednatelé společnosti nemají v dispozici účast společníků. Nehledě k tomu ztráta postavení zákonného zástupce nevede sama o sobě k zastavení řízení o žalobách, které již společník (dříve, než mu zanikla účast) podle § 131a obch. zák. podal. Není-li zde osoba oprávněná za společnost v takové věci jednat (např. zmocněnec, jemuž za společnost udělil plnou moc společník, který žalobu podle § 131a obch. zák. podal), ustanoví jí soud opatrovníka (§ 29 odst. 2 o. s. ř.).

Jelikož dovolateli účast ve společnosti zanikla, pozbývá na významu posouzení, zda by se mohl (byl-li by nadále zákonným zástupcem společnosti) domáhat poskytnutí požadovaných listin (jejich kopií) na základě (byť i analogické) aplikace § 568 odst. 2 obch. zák. Zodpovězení druhé otázky se již nemůže projevit v poměrech dovolatele a dovolání tak k jejímu posouzení přípustné není (srov. obdobně např. usnesení Nejvyššího soudu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 1999, sp. zn. 2 Cdon 808/97, uveřejněné pod číslem 27/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné pod číslem 48/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Výrok o nákladech řízení se opírá o § 243b odst. 5, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když dovolání navrhovatele bylo zamítnuto a společnosti vzniklo právo na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení.

Ty sestávají z odměny zástupce společnosti za jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání navrhovatele ze dne 21. června 2012) podle § 7 bodu 3, § 9 odst. 1 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném do 31. prosince 2012, ve výši 1.000,- Kč, a náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu ve výši 300,- Kč. Spolu s náhradou za 21 % daň z přidané hodnoty ve výši 273,- Kč podle § 137 odst. 3 o. s. ř. tak dovolací soud přiznal společnosti k dovolateli celkem 1.573,- Kč.

K důvodům, pro které byla odměna za zastupování určena podle advokátního tarifu, srov. např. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15. května 2013, sp. zn. 31 Cdo 3043/2010, uveřejněný pod číslem 73/2013 Sbírky soudních rozhodnutí

a stanovisek.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)